

PL

PL

PL

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 20.4.2009
KOM(2009) 166 wersja ostateczna

SPRAWOZDANIE KOMISJI

**zgodnie z art. 18 decyzji ramowej Rady z dnia 15 marca 2001 r. w sprawie pozycji ofiar
w postępowaniu karnym (2001/220/WSiSW)**

[SEC(2009) 476]

SPRAWOZDANIE KOMISJI

zgodnie z art. 18 decyzji ramowej Rady z dnia 15 marca 2001 r. w sprawie pozycji ofiar w postępowaniu karnym (2001/220/WSiSW)

1. WPROWADZENIE

1.1. Kontekst

Zgodnie z art. 18 decyzji ramowej Rady z dnia 15 marca 2001 r. w sprawie pozycji ofiar w postępowaniu karnym¹ („decyzja ramowa”) Komisja ma obowiązek sporządzania sprawozdania na temat środków wykonawczych podjętych przez państwa członkowskie. W dniu 16 lutego 2004 r.² Komisja opublikowała pierwsze sprawozdanie, w którym przedstawiła analizę transpozycji na dzień 25 marca 2003 r., do kiedy to jedynie AT, BE, FI, DE, IT, IE, LU, PT, ES oraz SE złożyły stosunkowo kompletne sprawozdania z transpozycji decyzji do przepisów krajowych.

W niniejszym sprawozdaniu końcowym uwzględniono wykonanie wszystkich artykułów decyzji ramowej na dzień 15 lutego 2008 r. we wszystkich 27 państwach członkowskich.

Mimo że art. 18 nakłada na państwa członkowskie obowiązek przedstawienia Komisji przepisów wykonawczych do dnia 22 marca 2006 r., w listopadzie 2007 r. jedynie 13 państw członkowskich (AT, DK, DE, ES, LU, NL, PT, SE, UK, CZ, HU, LT, PL) złożyło stosunkowo kompletne sprawozdania. Komisja przesłała państwom członkowskim upomnienia, termin końcowy został wyznaczony na 15 lutego 2008 r. Niniejsze sprawozdanie opiera się na ocenie transpozycji na dzień 15 lutego 2008 r., niemal dwa lata po upływie terminu 22 marca 2006 r. Niniejsze sprawozdanie należy czytać w powiązaniu z pierwszym sprawozdaniem zawierającym informacje na temat metod i kryteriów oceny oraz z załącznikiem wyszczególniającym w formie tabeli przepisy wykonawcze zgłoszone przez państwa członkowskie do każdego artykułu.

1.2. Uwagi ogólne

Dwa państwa członkowskie (MT i EL) nie przedstawiły przepisów krajowych służących transpozycji, w związku z czym Komisja nie jest w stanie ocenić, czy wprowadziły one decyzję ramową w życie.

LV przesłała przepisy krajowe w języku łotewskim 12 grudnia 2007 r. oraz kolejne przepisy w dniu 6 marca 2008 r. (po terminie), bez opisu krajowych środków wykonawczych czy uwag wyjaśniających. Dlatego też Komisja nie jest w stanie ocenić, czy LV wypełniła zobowiązanie określone w art. 18. Inne państwa członkowskie nadesłały przepisy krajowe mające służyć całkowitemu lub częściowemu wykonaniu decyzji ramowej. LU powiadomił Komisję, że ustawa, o której mowa była w pierwszym sprawozdaniu, wciąż jeszcze nie została uchwalona. Nie zostanie zatem wzięta pod uwagę przy ocenie wdrożenia decyzji w

---

¹ Dz.U. L 82 z 22.3.2001, s. 1.

² COM(2004) 54 wersja ostateczna/2

LU, UK stwierdziło, że zakres zastosowania zgłoszonych środków obejmuje Anglię, Walię, Szkocję oraz Irlandię Północną, jednak przesłało dodatkowe sprawozdanie dotyczące transpozycji w Szkocji (wyróżniono te elementy systemu szkockiego, które różnią się od ogólnych przepisów obowiązujących resztę UK).

Żadne państwo członkowskie nie dokonało transpozycji decyzji ramowej jednym krajowym aktem prawnym. Wszystkie państwa członkowskie oparły się na istniejących przepisach, a wiele z nich wprowadziło przepisy służące transpozycji decyzji do kodeksów postępowania karnego. Kilka państw przyjęło nowe ustawy obejmujące jeden lub kilka artykułów decyzji. Wiele państw członkowskich zamiast przepisów krajowych przedstawiło niewiążące prawnie kodeksy, wskazówki i karty.

Kilka państw członkowskich wprowadziło przepisy w sposób fragmentaryczny ze względu na ich wzajemne nakładanie się z różnymi obowiązującymi i nowo przyjętymi przepisami krajowymi.

2. ANALIZA POSZCZEGÓLNYCH ARTYKUŁÓW

Środki zgłoszone przez państwa członkowskie zostały wyszczególnione w załączonej tabeli.

Artykuł 1: Definicje

Artykuł wprowadza definicje „ofiary”, „organizacji udzielającej wsparcia ofiarom”, „postępowania karnego”, „postępowania” oraz „mediacji w sprawach karnych”. Żadne państwo członkowskie nie przyjęło nowych przepisów wdrażających niniejszy artykuł, mimo że szereg z nich odwołało się do obowiązujących krajowych definicji „ofiary”, które w mniejszym lub większym stopniu odpowiadają definicji z decyzji ramowej. Kwestie pozostałych zdefiniowanych pojęć nie zostały omówiona w zgłoszeniach.

UK, BG, RO, LT oraz SE wprowadziły szeroką definicję „ofiary”. Definicja SK obejmuje osoby prawne. ES, NL, DK, LU, EE, FI, BE i PT nie przedstawiły żadnych przepisów służących transpozycji. Zdaniem FR definicje są zgodne z powszechnie używanymi pojęciami. IE stoi na stanowisku, że jej przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne zapewniają zgodność z decyzją ramową.

Artykuł 2: Poszanowanie i uznawanie

W art. 2 ust. 1 wymaga się zapewnienia ofierze „rzeczywistej i odpowiedniej roli” w systemie prawa karnego. Sprawozdanie z 2004 r. wykazało, że AT, BE, FR, FI, DE, IT, LU, PT i SE wypełniły wymogi decyzji ramowej. BG, EE, CZ, HU, IE, PL, LT, RO, UK oraz ES wyraźnie nawiązują do „rzeczywistej i odpowiedniej roli”. DK i SI stwierdziły, że przepis ten jest bardzo ogólny, a konkretne prawa zostały zapisane w innych artykułach. Artykuł 2 ust. 2 dotyczy „szczególnie wrażliwych ofiar” (niezdefiniowanych), którym należy zapewnić „szczególne traktowanie jak najlepiej odpowiadające ich sytuacji”.

FR, IE, BE, PT, PL, UK, SE, SI oraz IT zapewniają ochronę niektórych osób uznawanych za szczególnie narażone ze względu na ich wrażliwość fizyczną lub umysłową (małoletni oraz osoby niepełnosprawne). ES, NL, CY, FI oraz RO koncentrują się na sytuacjach, które mogą doprowadzić do wystąpienia takiej szczególnej wrażliwości (przemoc w rodzinie, przestępstwa seksualne, terroryzm, handel ludźmi). Inne państwa zdecydowały się na szerszą ochronę, obejmującą wszystkie rodzaje osób i sytuacji. W SK i DE, jeżeli świadek nie może

stawić się na przesłuchanie ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność, organizuje się wideokonferencje. LT, HU oraz CZ zapewniają w określonych przypadkach (poważne zagrożenie życia ofiary lub świadka, poważne przestępstwo, znaczenie zeznań) system ochrony (anonimowość lub inne środki ochrony). W HU jednym z kryteriów jest wiek ofiary. BG i PL przyznają szczególną ochronę pewnym kategoriom osób wrażliwych w przypadku określonych rodzajów poważnych przestępstw (handlu ludźmi lub przemocy w rodzinie). EE nie zgłosiła żadnych konkretnych przepisów chroniących osoby wrażliwe.

Artykuł 3: Wysłuchania oraz dostarczanie dowodów

Artykuł 3 zapewnia ofiarom prawo do bycia wysłuchanym w trakcie postępowania oraz możliwość dostarczania dowodów. Większość krajów (AT, BE, FI, FR, DE, IT, LU, NL, PT, ES, SE, HU, CZ, BG, PL, SK, SK, RO oraz EE) zapewnia ofiarom szereg praw jako stronom postępowania karnego. W krajach systemu „common law” ofiary nie są stronami postępowań karnych, ale prawo do bycia wysłuchanym jest uznawane w UK i IE.

W większości państw członkowskich ofiary mają prawo do dostarczania dowodów w postępowaniach. Trzy kraje nie przedłożyły konkretnych przepisów w tym zakresie (DK, NL, UK).

Dziesięć państw członkowskich (AT, FI, IT, LU, ES, SE, HU, PL, CZ, BE) dokonało prawidłowej transpozycji art. 3 ust. 2, zgodnie z którym władze przesłuchują ofiary wyłącznie w stopniu koniecznym dla postępowania karnego. IT ogranicza przesłuchania do faktów istotnych z punktu widzenia oskarżenia. HU zapewnia świadkom możliwość złożenia zeznań na piśmie. W CZ ofiara nie może być zmuszana do uczestnictwa w kolejnych rozprawach, jeżeli nie ma takiej potrzeby. W PL wytyczne Sądu Najwyższego i Prokuratora Generalnego zapewniają prawo ofiary do ograniczenia liczby przesłuchań. UK wspomina o szkoleniach dla specjalistów dotyczących przesłuchiwania ofiar.

Artykuł 4: Prawo do otrzymywania informacji

Artykuł 4 dotyczy prawa ofiar do otrzymywania różnego rodzaju informacji.

W art. 4 ust. 1 wyszczególniono 10 rodzajów informacji, które należy przekazywać ofiarom. AT, CY, FI, DE, IE, NL, UK (Szkocja) i SE wypełniły ten obowiązek umieszczając większość informacji na stronach internetowych lub opracowując broszury informacyjne. Z przedłożonych przepisów krajowych nie wynika jednak jasno, czy ofiary dysponują rzeczywistym dostępem do tych informacji począwszy od pierwszego kontaktu z organami egzekwowania prawa.

W IT i UK organy nie mają obowiązku udostępniania ofiarom wszystkich informacji. Środki przyjęte przez PT nie zobowiązują organów krajowych do przekazywania ofiarom informacji.

W BE, EE, FR, ES, CZ, HU i SK funkcjonuje możliwy do zaakceptowania system, w ramach którego to na oficerach policji, prokuratorach i sędziach spoczywa obowiązek informowania ofiar o większości przysługujących im praw. FI ogranicza obowiązek organów dochodzeniowych prowadzących postępowanie przygotowawcze do informowania ofiar o przysługującym im prawie do odszkodowania.

W RO, BG, FI, LT oraz PL powyższe podejścia są łączone. Organy mają obowiązek informowania ofiar o przysługujących im prawach, równocześnie zaś stworzono w tych

państwach strony internetowej. W BG, CY i RO udostępniono numer telefonu, pod którym ofiary mogą uzyskać informacje.

Prawodawstwo SI i CY jest niekompletne i niewystarczające. SI nawiązuje do wytycznych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które zdają się nie mieć mocy prawnej (tekst nie został dostarczony). Poziom wdrożenia decyzji w LU nie jest zadowalający, z uwagi na fakt, że projekt właściwej ustawy nie został przyjęty.

Należy odnotować jeszcze dwa niedociągnięcia. Pierwsze dotyczy języków. Informacje powinny być udostępniane „tak dalece jak będzie to możliwe w językach powszechnie rozumianych”. Niektóre państwa członkowskie (DE, UK (Szkocja), NL, SE, BG oraz FI) udostępniają informacje w kilku językach (między innymi w języku angielskim). Większość państw członkowskich milczy w tej kwestii. Tylko przepisy krajowe BG i RO wyraźnie stanowią, że informacji ofiarom należy udzielać w zrozumiałym dla nich języku. CZ i HU dysponują przepisami zapewniającymi osobom, które nie znają języka danego kraju, prawo do komunikowania się z organami w zrozumiałym dla siebie języku.

Drugie niedociągnięcie dotyczy szczególnych udogodnień dostępnych dla ofiar nie będących rezydentami danego kraju. Przepis ten został pominięty przez państwa członkowskie z wyjątkiem UK (Szkocji) oraz BG, która zapewnia możliwość bezpośredniego kontaktu telefonicznego z tłumaczami. W IE specjalna jednostka organizacji udzielającej wsparcia ofiarom pomaga ofiarom zamieszkałym w innym państwie.

Artykuł 4 ust. 2 dotyczący informowania o wynikach postępowania, został prawidłowo transponowany, z wyłączeniem DK, EE, UK, LU, SI i FR, które nie dostarczały informacji o wyroku sądowym. IT powiadamia o orzeczeniu jedynie ofiary, które wytoczyły powództwo cywilne. FI wprowadziło wymóg przewidziany w lit. c) do systemu krajowego, jednak bez podania podstawy prawnej. Kodeks postępowania karnego obowiązujący w PT nie gwarantuje aktywnego informowania ofiary przez organy krajowe, jeżeli wyraziła ona takie życzenie. Karta ofiar przyjęta w IE nie ma wiążącego charakteru. EE nie zgłosiła przepisów wykonawczych.

Artykuł 4 ust. 3 dotyczący powiadamiania ofiar o zwolnieniu sprawców został prawidłowo wdrożony jedynie przez FI, CZ, PL, SK i SE. Karta ofiar obowiązująca w IE stanowi, że ofiara będzie powiadamiana o zwolnieniu sprawcy; jeżeli to nie nastąpi, ofiara może jedynie zwrócić się do oficera łącznikowego ds. ofiar policji irlandzkiej/lokalnego nadinspektora (Garda Victim Liaison Officer/local Superintendent). BG, LU, EE, HU, LT, RO oraz SI nie przekazały informacji o środkach służących transpozycji. [Przepisy UK wykazują dwa niedociągnięcia. Ustawa o odpowiedzialności karnej i doręczeniach sądowych z 2000 r. (Criminal Justice and Court Service Act) wprowadza wymóg powiadamiania ofiary o planach zwolnienia sprawcy oraz o warunkach zwolnienia, dotyczy to jednak wyłącznie osób skazanych na ponad 12 miesięcy pozbawienia wolności za przestępstwo seksualne lub dokonane z użyciem przemocy. Szkocki system prawny przewiduje informowanie ofiar o zwolnieniu sprawcy, który dokonał na nią napaści, jednak instrument ten nie jest obowiązkowy. Udzielanie informacji o zwolnieniu warunkowym stanowi „obowiązującą praktykę” policji.] ES wspomina o przepisie dotyczącym obowiązku powiadamiania ofiary o każdej czynności procesowej, która mogłaby mieć wpływ na jej bezpieczeństwo. FR twierdzi, że stosowne prace są w toku. PT stwierdza, że weźmie ten przepis pod uwagę przy okazji opracowywania następnej ustawy nowelizującej kodeks postępowania karnego.

Artykuł 4 ust. 4 dotyczy prawa ofiar do nieotrzymywania informacji o zwolnieniu przestępcy. Tylko FI, SE i SK dokonały pełnej transpozycji tego przepisu. HU, CY, LT oraz IT oświadczyły, że nie dysponują stosownymi przepisami. AT, DK, UK, DE, FR, EL, NL, LU, LT, EE, RO, SI i ES nie przedstawiły żadnych przepisów wprowadzających. W IE, gdzie udzielanie informacji, których dotyczy art. 4 ust. 3 jest fakultatywne, problemem jest niewiążący charakter Karty ofiar. Przepisy PT nie gwarantują ofiarom prawa do nieotrzymywania informacji. BE dokonała częściowej transpozycji tego przepisu, ponieważ belgijskie prawo przewiduje jedynie przekazywanie informacji dotyczących zwolnień warunkowych przestępców.

Artykuł 5: Zabezpieczenia w zakresie informowania

Artykuł 5 wprowadza obowiązek „zminimalizowania trudności komunikacyjnych” w zakresie zrozumienia przez ofiary istotnych etapów postępowania karnego lub ich zaangażowania w postępowanie, w sposób porównywalny ze środkami tego rodzaju podejmowanymi przez państwa członkowskie w odniesieniu do oskarżonych. Trudności komunikacyjne można interpretować szerzej, tak by obejmowały zrozumienie samej procedury, jednak wszystkie państwa członkowskie przyjmują, że dotyczy to wyłącznie trudności językowych. Jedynie FI dysponuje skutecznym systemem tłumaczeń ustnych, który obejmuje również postępowanie przygotowawcze. We FR, IT, SI i BE pomoc tłumacza pisemnego lub ustnego zapewniana jest jedynie wówczas, gdy ofiara staje się stroną postępowania lub jest świadkiem. SK, BG, CZ, IE, DK, FI, HU, SI, ES, PL oraz RO zapewniają pełną pomoc tłumaczeniową.

W pięciu państwach członkowskich (LT, LU, SE, UK, NL) poziom wprowadzenia w życie przepisów jest niski w porównaniu z większą ochroną zapewnianą oskarżonym. Nie jest jasne, czy w EE służby udzielające wsparcia ofiarom zapewniają wsparcie tłumaczeniowe, czy też pomoc ogranicza się do wspierania ofiar w ogólnym zrozumieniu procedury.

PL i CY nie przedstawiły przepisów wykonawczych.

Artykuł 6: Szczególne wsparcie ofiary

Artykuł ten wprowadza podwójny obowiązek.

Po pierwsze państwa członkowskie zobowiązane są zapewnić ofiarom, w razie potrzeby, nieodpłatny dostęp do doradztwa innego niż porada i pomoc prawna. Jedynie 10 państw członkowskich (BG, EE, BE, ES, IE, SE, FR, RO, UK i DK) podjęło działania w celu realizacji tego zobowiązania. Definicja *wszelkich porad* różni się między krajami, od pomocy psychologicznej do opieki zdrowotnej lub informacji.

Wdrożenie decyzji w państwach członkowskich jest zasadniczo niepełne. SI zgłosiła art. 65 kodeksu postępowania karnego, który nie odpowiada zobowiązaniu określonemu w art. 6. IT przesłały jedynie akty dotyczące szczególnej pomocy na rzecz małoletnich będących ofiarami poważnych przestępstw oraz ofiar handlu ludźmi. 9 państw członkowskich (LU, HU, CZ, FI, PL, SK, LT, CY oraz NL) nie zapewnia ofiarom swobodnego dostępu do doradztwa innego niż porady prawne i pomoc prawna.

Po drugie, państwa członkowskie zobowiązane są zapewnić ofiarom dostęp do pomocy prawnej, gdy te mają status strony postępowania. Przepis ten został prawidłowo wdrożony w większości państwach członkowskich z wyjątkiem SI. Krąg potencjalnych beneficjentów

pomocy jest zróżnicowany. NL powiadomiła Komisję o swoim systemie ograniczonej pomocy prawnej (porada trwająca pół godziny) niezależnie od dochodów beneficjenta.

Artykuł 7: Koszty ponoszone przez ofiary w związku z postępowaniem karnym

Artykuł 7 dotyczy wydatków ofiar mających status strony lub świadka w postępowaniu karnym. AT, DE, EE, DK, PL, IT, PT, FI, LT, ES oraz SE rozróżniają pomiędzy ofiarami mającymi status strony a ofiarami będącymi świadkami. Większość państw członkowskich (z wyjątkiem BE, IE, NL i UK) pokrywa koszty reprezentacji prawnej, jeżeli ofiara jest stroną postępowania. Zgodnie z prawem IT, HU, ES, CZ, RO i SK, jeżeli ofiara nie jest uprawniona do pomocy prawnej, kosztami reprezentanta prawnego ofiary można obciążać jedynie przestępcę. Może to powodować problemy w przypadku niewypłacalności oskarżonego. W BG istnieje możliwość pokrycia kosztów prawnych. Na LT pokrywane są koszty zarówno świadków, jak i ofiar. W PL koszty prawne ofiary obciążają przestępcę, a w pewnych nieokreślonych przypadkach – Skarb Państwa. W FI, jeżeli koszty prawne ofiary nie są pokrywane ze środków publicznych, może nimi zostać obciążony przestępca.

Dokumentacja złożona przez CY jest niekompletna, natomiast EE wspomina wyłącznie o zwrocie kosztów poniesionych przez ofiary występujące w charakterze świadków.

Artykuł 8: Prawo do ochrony

W art. 8 przyznaje się różne prawa do ochrony.

Artykuł 8 ust. 1 wprowadza zobowiązanie do zapewnienia bezpieczeństwa ofiar i ich rodzin oraz ochrony ich prywatności; został on przetransponowany w AT, BE, FI, DE, PT, NL, ES, SE, CY, CZ, RO, SK, SI, BG oraz HU. FR, LT i PL podjęły środki mające na celu ochronę ofiar, ale nie ich rodzin – nie przedstawiły one przepisów wprowadzających w życie inne aspekty art. 8 ust. 1. IE dokonała transpozycji art. 8 ust. 1 w Karcie ofiar (która nie ma mocy wiążącej). Jeżeli chodzi o ochronę prywatności ofiar, wszystkie państwa członkowskie z wyjątkiem SI wspominają o możliwości prowadzenia postępowań z wyłączeniem jawności. O ochronie prywatności rodzin ofiar wyraźnie wspomina jedynie FI, jednak stosowne przepisy nie zostały przesłane.

Artykuł 8 ust. 2 dotyczy prywatności w kontekście postępowania sądowego. AT, BE, BG, FR, SK, HU, DE oraz PT nadesłały informacje dotyczące ochrony wizerunku w kontekście fotografii.

DK dostarczyła niekompletne informacje na temat art. 8 ust. 1 i 2 dotyczące jedynie systemu ochrony świadków.

Celem art. 8 ust. 3 jest ograniczenie kontaktu między ofiarą a przestępcą, w szczególności poprzez zapewnienie odrębnych poczekalni w pomieszczeniach sądowych. Jedynie DE, IT i ES nadesłały przepisy wprowadzające postanowienia art. 8 ust. 3. DE przetransponowała ten przepis prawidłowo. ES przewidziała jedynie odrębne pomieszczenia dla ofiar występujących w charakterze świadków. FI, IE, LU, CZ, UK i SE twierdzą, że spełniają wymogi tego przepisu w praktyce (ale nie w przepisach prawa). PL oświadczyła, że prezesi sądów są świadomi tej potrzeby, a DK stwierdziła, że Ministerstwo Sprawiedliwości rozesłało stosowne komunikaty. Zgodnie z odpowiedzią SK, sędzia może podejmować stosowne środki mające na celu zapewnienie braku kontaktu między oskarżonym a ofiarą, jednak ogranicza się to do pewnych spraw i nie gwarantuje odrębnych pomieszczeń.

Zgodnie z art. 8 ust. 4 państwa członkowskie zobowiązane są zapewnić ochronę ofiar poprzez możliwość składania zeznań w sposób zapewniający poszanowanie ich wrażliwości. Większość państw członkowskich wprowadziło ten przepis do pewnego stopnia. FR, SI, EE, LT i EL nie nadesłały żadnych przepisów. FI wspomina o projekcie ustawy wprowadzającej środki ochrony nieletnich. UK stosuje takie środki w sądach koronnych (Crown Courts), jednak w sądach pokoju (Magistrates' Courts) ograniczają się one do wykorzystania połączeń audiowizualnych. CZ zapewnia ograniczoną ochronę osób w wieku poniżej 15 lat DK zapewnia ogólny system ochrony (nieujawnianie danych osobowych), gdy dana osoba może znajdować się w niebezpieczeństwie. Nie zapewnia to osiągnięcia celów omawianego przepisu, np. w odniesieniu do młodszych dzieci. Transpozycja art. 8 w EE nie jest zadowalająca, ponieważ brakuje informacji o środkach podjętych w celu ochrony rodzin i osób wrażliwych. Podobnie niezadowalający jest poziom jego transpozycji w LU, z uwagi na fakt, że projekt właściwej ustawy nie został przyjęty.

Artykuł 9: Prawo do odszkodowania w toku postępowania karnego

W art. 9 ust. 1 zobowiązano państwa członkowskie do zapewnienia, że decyzja w sprawie wynagrodzenia przez przestępcę szkody zostanie podjęta w rozsądnym terminie. Większość państw członkowskich uznało, że przepis ten można wprowadzić w drodze powództwa cywilnego adhezyjnego w stosunku do postępowania karnego.

W krajach systemu „common law” nie występują postępowania z powództwa cywilnego. IE dysponuje systemem odszkodowań dla pewnych kategorii ofiar. DK, EL i UK nie zgłosiły żadnych przepisów wprowadzających. CY, DE, FR, LT, BE, ES oraz SE przewidują odszkodowania jedynie dla niektórych kategorii ofiar. Środki takie nie stanowią transpozycji art. 9 ust. 1.

Zgodnie z art. 9 ust. 2 państwa członkowskie mają obowiązek zachęcania przestępcy do naprawienia szkody wyrządzonej ofiarom. AT, FR, DE, FI, IE, IT, ES oraz NL podjęły stosowne środki zmierzające do wdrożenia tego przepisu. Zwolnienie za kaucją i zwolnienie warunkowe jest uzależnione do zachowania się przestępcy w stosunku do ofiary. W RO prokurator lub sędzia może podjąć środki tymczasowe, takie jak zajęcie lub konfiskata aktywów przestępcy, aby zapewnić wypłatę odszkodowania, nie istnieją jednak przepisy dotyczące wypłaty w przypadku niewypłacalności przestępcy. W LT, FI, HU, SI i CZ naprawa szkody wyrządzonej przestępstwem może stanowić okoliczność łagodzącą wyroku. DK, EE, EL i UK nie zgłosiły żadnych przepisów wprowadzających.

Zgodnie z art. 9 ust. 3 państwa członkowskie mają obowiązek zapewnienia niezwłocznego zwrotu własności ofiar. Większość państw członkowskich wprowadziła to zobowiązanie. DK, FR, DE i EL nie nadesłały przepisów. IE i UK oświadczyły, że zobowiązanie to zostało wypełnione, ale nie nadesłały stosownych aktów prawnych.

Artykuł 10: Mediacja w toku postępowania karnego

Zgodnie z art. 10 państwa członkowskie zobowiązane są w stosownych przypadkach promować mediację. Większość państw członkowskich dysponuje systemem umożliwiającym mediację. LU ogranicza możliwość skierowania postępowania na drogę mediacji do prokuratury (*procureur d'Etat*); stronom nie przysługuje prawo inicjatywy. W SI decyzję o przekazaniu sprawy do mediacji podejmuje prokurator, jednak mediacja może odbyć się wyłącznie za zgodą przestępcy i ofiary. Po otrzymaniu powiadomienia o spełnieniu warunków ugody, prokurator krajowy wycofuje oskarżenie. W PL i FI mediacja może zmniejszyć wymiar kary. W LT, jeżeli strony wyrażą zgodę na mediację, postępowanie karne

jest zawieszane, natomiast w BG ugoda zawarta w wyniku mediacji jest wiążąca dla obu stron. W SE mediacja jest dostępna w przypadku, jeżeli przestępca nie osiągnął wieku 21 lat.

W CY i DK kwestia mediacji nie jest uregulowana prawnie. DK bada możliwość wprowadzenia mediacji na stałe po zakończeniu projektu pilotażowego, który rozpoczął się w 1994 r., a następnie został przedłużony w 2003 r. i 2007 r.

Artykuł 11: Ofiary mające miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim

Na mocy art. 11 ust. 1 państwa członkowskie zobowiązane są rozważyć umożliwienie ofiarom zamieszkałym w innym państwie członkowskim niezwłocznego złożenia oświadczenia lub skorzystania z możliwości wideokonferencji zgodnie z art. 10 i art. 11 Konwencji z 2000 roku o wzajemnej pomocy prawnej. Konwencja nie ma mocy obowiązującej w EL, IT, IE oraz LU. AT, BE, DK, DE, EL, LU, NL oraz SI nie przedstawiły odnośnych przepisów. Wydaje się, że przepisy tych krajów dopuszczają możliwość złożenia oświadczenia niezwłocznie po popełnieniu przestępstwa. ES nie dokonała transpozycji przedmiotowego artykułu. NL, LU, SE oraz UK opisały swój system, nie sprecyzowały jednak podstawy prawnej.

Artykuł 11 ust. 2 umożliwia ofiarom zamieszkałym w innym państwie członkowskim złożenie skargi w swoim państwie zamieszkania. FR, IT, CY, PT, ES oraz SE nie wprowadziły tego przepisu, natomiast AT, BE, DK, DE, LU, NL, LT, RO, EE, SI oraz SE nie przedstawiły żadnych odnośnych przepisów. BE, IE, DK, HU, NL i SK przyjmują skargi i w razie konieczności przekazują je państwu, w którym popełniono przestępstwo. Jedynie LU i FI dokonały transpozycji tego ustępu.

Artykuł 12: Współpraca między państwami członkowskimi

Artykuł 12 dotyczy współpracy między państwami członkowskimi. PT, HU i BG przytoczyły krajowe przepisy wykonawcze. UK oraz CZ odniosły się do roli, jaką odgrywają organizacje udzielające wsparcia ofiarom w ramach europejskiego forum świadczącego usługi mające pomóc ofiarom (zwanego obecnie Victim Support Europe). SE wspomina o swojej roli w organizacji konferencji międzynarodowych. IT i ES utrzymują, że wprowadziły art. 12 wdrażając odpowiednio 2004 dyrektywę w sprawie odszkodowań oraz konwencję o wzajemnej pomocy prawnej. FR, CY, SI, SK, DK oraz EE nie wspomniały o tym przepisie. CY, FI oraz LT są zdania, że wdrożenie omawianego przepisu nie wymaga przyjęcia dodatkowych przepisów.

Artykuł 13: Służby specjalistyczne i organizacje udzielające wsparcia ofiarom

Artykuł 13 wymaga od państw członkowskich promowania roli organizacji udzielających wsparcia ofiarom w zakresie przyjmowania, wspierania ofiar i udzielania im pomocy. Większość państw członkowskich oświadczyła, że dysponuje finansowanymi z budżetu państwa służbami wsparcia na rzecz ofiar, które służą im udzielając informacji, wskazówek i wsparcia. Jedynie AT, BE, BG, FR, PT EE oraz SE przedstawiły przepisy dotyczące funkcji tych organizacji, a w szczególności wsparcia po zakończeniu postępowania karnego. CY, SI i SK nie wspomniały o omawianym artykule. IT udziela wsparcia jedynie pewnym kategoriom ofiar (małoletnim ofiarom niegodziwego traktowania, ofiarom przestępstw związanych z wymuszeniem itp.). RO zapewnia nieodpłatne wsparcie psychologiczne dla ofiar pewnych kategorii przestępstw. ES i FR odniosły się do ustawodawstwa krajowego bez podania konkretnych artykułów, dlatego też weryfikacja transpozycji nie jest możliwa. LT dysponuje

„krajowymi programami wspierania ofiar” (brak dalszych informacji). UK (Szkocja), PL i CZ zaznaczyły, że państwo dofinansowuje organizacje udzielające wsparcia ofiarom i opisały ich funkcje, nie podały jednak podstawy prawnej.

Artykuł 14: Szkolenie personelu zaangażowanego w postępowanie lub mającego innego rodzaju kontakt z ofiarami

Na mocy art. 14 od personelu kontaktującego się z ofiarami (w szczególności funkcjonariuszy policji i prawników) wymaga się stosownego przeszkolenia. PT, RO i SE są jedynymi państwami, które dokonały transpozycji obu ustępów omawianego artykułu. Nie jest jasne, czy „personel udzielający wsparcia ofiarom przestępstw” wymieniony przez BG obejmuje policję i prawników. Większość pozostałych państw, z wyjątkiem DK i IT, wspomina jedynie o organach, którym powierzono zadanie zapewniania szkolenia zawodowego odpowiedniego personelu. Nie zawsze jest jasne, czy organy te finansowane są przez państwo, tak jak wymaga tego art. 14. Przepis przyjęty w celu transpozycji w AT nie stanowi transpozycji art. 14, ponieważ nie odnosi się do problemu szkoleń personelu.

Artykuł 15: Warunki praktyczne odnoszące się do pozycji ofiar w postępowaniu

Artykuł 15 ust. 1 reguluje kwestię zapobiegania wtórnej wiktymizacji. Jedynie AT, IT oraz ES przetransponowały omawiany artykuł. Pozostałe państwa członkowskie, z wyjątkiem DK i IT, oświadczyły, że wprowadziły konieczne środki, jednak dostarczone opisy są niejasne i niezadowalające. W BE funkcjonariusze policji mają prawo do dotacji na cele zapewnienia pomieszczeń dla ofiar, jednak wyłącznie dla ofiar przemocy fizycznej lub seksualnej.

Artykuł 15 ust. 2 zobowiązuje państwa członkowskie do dostosowania pomieszczeń w celu zapobiegania wtórnej wiktymizacji. Większość państw członkowskich w ogóle nie ustosunkowała się do art. 15 ust. 2. SE oświadczyła, że obecnie większość komisariatów policji dysponuje osobnym pomieszczeniem dla dzieci; działania dotyczące innych kategorii ofiar są w toku, a stosowne pomieszczenia będą dostępne w przyszłości.

Artykuł 16: Zasięg terytorialny

UK nie dostarczyło informacji, z których wynikałoby, że dokonano transpozycji tego przepisu również w odniesieniu do Gibraltaru.

3. WNIOSKI

Wykonanie omawianej decyzji ramowej nie jest zadowalające. Przepisy krajowe nadesłane Komisji zawierają liczne braki. Ponadto w dużym stopniu odzwierciedlają praktykę obowiązującą przed przyjęciem decyzji ramowej. Cel harmonizacji przepisów w tym zakresie nie został osiągnięty ze względu na znaczące rozbieżności pomiędzy przepisami krajowymi. Wiele przepisów zostało wprowadzonych przy pomocy niewiążących wytycznych, kart i zaleceń. Komisja nie jest w stanie ocenić stopnia ich przestrzegania w praktyce.

Komisja wzywa państwa członkowskie do analizy niniejszego sprawozdania oraz do przekazania Komisji i Sekretariatowi Rady wszystkich dalszych, istotnych informacji celem wypełnienia zobowiązań spoczywających na tych państwach zgodnie z art. 18 decyzji ramowej. Ponadto Komisja zachęca państwa członkowskie, które zaznaczyły, że są w trakcie opracowywania stosownych przepisów, do możliwie pilnego przyjęcia tych środków krajowych i przedstawienia ich Komisji.